

Motion till riksdagen 2020/21:1616

av **Angelica Lundberg m.fl. (SD)**

Sverigedemokratisk insolvensrätt

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	2
Motivering	3
Nordiskt samarbete kring insolvens	4
Översyn av gode män och förvaltare.....	5
Bilmålvakter	6
Illegala bosättningar	7
Åtgärder mot överskuldsättning	8
Konsumtionslån.....	9
Krisberedskap för rättvis skuldhantering för företagare.....	10

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ömsesidigt erkännande av beslut om skuldsanering i Norden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en process för att uppmuntra våra grannländer att fatta beslut om ömsesidigt erkännande vid skuldsanering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast införa ett nationellt ställföreträdareregister och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka tillsynen och möjligheter till sanktioner och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge den enskilde rätt till ekonomisk ersättning vid skada och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa och tydliggöra vilka kvalitetskriterier som ska gälla för ställföreträdare och deras arbete och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en rimlig maximal gräns för antalet personer en ställföreträdare får företräda och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förhindra att den som har statliga fordonsrelaterade skulder blir ägare till flera fordon och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för Kronofogdemyndigheten att ta över ägandeskapet vid försök att kringgå nyägandeförbudet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge polisen ökade befogenheter att omhänderta skuldtyngda fordon och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man bättre kan arbeta förebyggande gällande bilägarskap och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samordningsnummer bör få registreras som ägare till maximalt ett fordon i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den drabbade markägaren aldrig ska belastas med kostnader till följd av olagliga bosättningar och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att markägaren ska få alla kostnader, även inkomstbortfall, till följd av olagliga bosättningar ersatta och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ingripa snabbt när barn är inblandade i illegala bosättningar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur brott mot allemansrätten bättre kan bekämpas och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram konkreta åtgärder för att människor som begår brott genom illegal bosättning ska kunna lagföras och att straffvärdet ska höjas och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättringar på konsumtionslånemarknaden och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad information till kommuner och invånare om vikten av och möjligheterna till konsument- och skuldrådgivning och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en rimlig maximal kötid för att få stöd via den lokala skuldrådgivningen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om incitament för målsättning och uppföljning av skuldrådgivningsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av huruvida skuld- och budgetrådgivning genomförs tillfredsställande i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att räntan på skuld hos Kronofogden ska vara lika oavsett skuldanledning och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kronofogdens ränta för indrivning bör utredas och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot att hamna i privat skuldsättning i händelse av kris som är utom företagares påverkan och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att ta sig ur skuldsättning och möjlighet att återstarta verksamheter i händelse av kris som är utom företagares påverkan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Samhället ska tillhandahålla en grundtrygghet för att motverka insolvens och de regelverk som finns ska förhindra överskuldsättning. Problematiken kring insolvens i samhället är tyvärr stor, det gäller både privatpersoner och inom näringsverksamhet. Dessa problem ökar också i spåren av coronapandemin, då många människor förlorat sina jobb och företag hamnat i ekonomiska svårigheter.

Redan före coronapandemin visade dock Kronofogdens statistik att den sammanlagda skulden ökade och i juni 2020 rapporterades att antalet barn med skuldsatta föräldrar ökar. Mörkertalet kan vara stort och antalet föräldrar i skuld kommer troligtvis att öka än mer till följd av coronapandemins effekter. Detta drabbar barnen extra hårt, eftersom de själva inte har möjlighet att påverka situationen.

Fler och fler ansöker om skuldsanering. I februari 2020 rapporterades att rekordmånga ansökte om skuldsanering år 2019, jämfört med 2018 och tidigare. Vid sidan av coronapandemins effekter så beror det på flera saker: misstag, okunskap, yttre omständigheter som är svåra att råda över som att man blir arbetslös, sjuk, skiljer sig, eller att

det egna företaget går i konkurs. En orsak är även att näthandeln ökar, där personer lättare kan tappa kontrollen över sina köp.

Företagare som skött sitt företag enligt de regelverk som finns ska ha möjlighet till en snabbare skuldsanering än privatpersoner normalt har, därför är dagens gällande åtskillnad vid skuldsanering positiv.

Det sker även en ökning av lån som tas utan säkerhet. Konsumentverket gör antagandet att behovet av skuldrådgivning kommer att öka i spåren av coronapandemin, som inneburit att många blivit av med arbete eller intäkter i eget företag, med kraftigt minskade eller uteblivna inkomster till följd och i många fall betalningsproblematik.

Sverigedemokraterna värnar äganderätten och vill ha effektiva regler för exempelvis avhysning, där markägarens intressen värnas. Extra viktigt är tydliga regler och snabba ingripanden i situationer som rör barn. För den som däremot utnyttjar regelverket för att undkomma skatter och avgifter ska det innebära kännbara påföljder.

Krafttag ska tas mot bilmålvakter. För den som hamnat i överskuldsättning ska det finnas rimliga möjligheter att komma ur sin situation snabbt. Det som ska gälla är frihet under ansvar, där missbruk ger tydliga konsekvenser. Positivt är även samordning av dessa regler med hur närliggande länder agerar i frågan, där gemensamma intressen finns.

Nordiskt samarbete kring insolvens

Redan 1933 ingick de nordiska länderna en konvention om konkurser, men i dagsläget finns ingen reglering om att ett beslut om skuldsanering ska erkännas i ett annat nordiskt land, undantaget Finland och Sverige som omfattas av gemensamma EU-regler. Detta skapar problem för den enskilde gäldenären som efter att ha fått skuldsanering i Sverige vill bosätta sig eller jobba i något av grannländerna. Domstolen i det landet kommer inte att erkänna det svenska beslutet, med följderna att de svenska borgenärerna kan försöka driva in sina skulder av gäldenären eftersom denne bor i ett annat nordiskt land. För att vara skyddad från de svenska borgenärerna måste gäldenären med andra ord ansöka om skuldsanering också i det nya landet denne är bosatt i. En process som är både tidskrävande och mödosam för den skuldsatte.

Detta kan också inverka negativt på rörligheten av arbetskraft och kapital mellan de nordiska länderna. En skuldsatt gäldenär som beviljats skuldsanering kan välja att inte flytta till ett annat nordiskt land och arbeta på grund av att skuldsaneringsbeslutets skyddande rättsverkningar inte kan göras gällande i andra länder. Gäldenären kan dra sig för att göra investeringar utomlands. En ytterligare nackdel är att även gränspendlare berörs. En dansk medborgare som beviljats skuldsanering i Danmark och som dagspendlar till Sverige för att arbeta, riskerar att få den svenska lönen utmätt av de danska borgenärerna i Sverige. Detsamma gäller eventuell egendom denne tar med till Sverige i samband med arbetsresorna.

Eftersom Sveriges lagstiftning inte skiljer sig åt nämnvärt från de nordiska ländernas lagstiftning, finns inget hinder mot att införa ömsesidigt erkännande av beslut om skuldlättnader, även om hänsyn måste tas till att Sverige och Finland redan är bundna av insolvensförordningen.

I en rapport från år 2010 som presenterats på uppdrag av Nordiska ministerrådet, Nordisk gäldssanering 2010:598, föreslås en nordisk reglering genom en modellag.

Även den utredning som ligger till grund för propositionen bedömer att det finns ett behov av gemensamma nordiska regler, men konstaterar också att detta förutsätter gemensamt arbete inom Norden. Trots att det för närvarande tycks saknas pågående arbete på området i de övriga nordiska länderna, bör inte den omständigheten stå i vägen för att Sverige tar första steget mot att gemensamma regler införs i hela Norden. Nordiskt samarbete bör förstärkas genom ett regelverk för ömsesidigt erkännande av skuldsanering. Därför förordas att regeringen bygger vidare på det viktiga nordiska samarbetet genom ett sådant regelverk och även initierar en process för att uppmuntra våra grannländer att fatta samma beslut.

Översyn av gode män och förvaltare

Systemet med gode män och förvaltare behöver ses över. Enligt ett regeringsuppdrag från 2019 ska en översyn göras och redovisas senast i februari 2021. Det är på tiden, Sverigedemokraterna har länge drivit frågan om behov av översyn och att införa ett nationellt register. Det tar allt för lång tid för regeringen att hantera frågorna kring bristen på register och övriga brister i systemet med ställföreträdare. Under tiden kvarstår problematiken där ute i verkligheten.

En stor invandring har lett till en överbelastning av systemet för ställföreträdare. För att lösa situationen kan andra lösningar behövas än att enbart förlita sig till människors goda vilja. Dessutom har det visat sig att systemet utnyttjats av personer som för ekonomisk vinning tagit sig an godmanskap för betydligt fler sökanden än vad som är praktiskt möjligt att hinna med. Det finns ett stort behov av att inrätta ett nationellt ställföreträdaregister för att kunna kontrollera hur många uppdrag en ställföreträdare har och för vem. Ett sådant register kan också användas för att möjliggöra att välja bort olämpliga ställföreträdare. Ett nationellt register över ställföreträdare skulle, enligt Pensionsmyndigheten, medföra mindre risk för fel i deras handläggning och en högre rättssäkerhet i myndighetsutövningen. Myndigheten hänvisar också till att JO, Justitieombudsmannen, har påpekat brister i nuvarande hantering av ställföreträdareuppgifter i Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens register då de har missat att hantera byte av ställföreträdare. Enligt Pensionsmyndighetens bedömning ska investeringen i registret kunna intjänas på tre till fyra års sikt, utan hänsyn tagen till mer svårkalkylerade nyttor som ökad rättssäkerhet. Därför bör ett nationellt register snarast införas.

I Riksrevisionens granskning: ”Tillsyn av ställföreträdare och överförmyndare – Statens bristande ansvar för samhällets mest utsatta RIR 2017:33”, så framgår, utöver behovet av ett automatiserat nationellt register, att flera områden både behöver och kan förbättras. Detta gäller tillsyn, organisation och överförande av kunskap. Förutom förbättrad tillsyn behöver det finnas möjligheter till sanktioner och den enskilde ska också ha rätt till ersättning för ekonomisk skada i det fall att ställföreträdaren skulle missköta sig. Skyddsnetet för utsatta människor måste vara starkt.

Det är lika viktigt att ställa tydliga krav på ställföreträdare från start, som att någon ställer upp som ställföreträdare. Detta så att ställföreträdarskap kommer att innebära att hög kvalitet hålls, att den som företräds får den hjälp den ska få, att alla vet vad som gäller och att kontroll finns på insatserna. Med tydlig kravställning enligt förutbestämda kvalitetsnormer, så minskar riskerna att fel begås och problem uppstår. Regeringen behöver tydliggöra vilka kvalitetskriterier som gäller både för ställföreträdarna själva men

också för det arbete de utför, och säkerställa att de efterföljs. Det behöver införas regler om en rimlig maximal gräns för antalet personer en ställföreträdare får företräda, detta för att undvika utnyttjande för ekonomisk vinning och för att uppdragen inte klaras av med bibehållen hög kvalitet.

Bilmålvakter

Begreppet bilmålvakter används om personer som av någon anledning går med på att registreras som ägare till ett fordon som ersättare för den verkliga ägaren. Genom att använda en bilmålvakt slipper fordonets verkliga ägare betalningsansvar för fordonrelaterade skatter och avgifter eftersom den registrerade ägaren är betalningsskyldig. Bilmålvakten betalar dock sällan vare sig skatter eller avgifter och staten går därmed miste om stora intäkter. Transportstyrelsen gjorde i början av 2019 en undersökning som visade att hela 191 personer i Sverige äger fler än 100 bilar vardera. Detta avser de mest extraordinära fallen. Problemen med bilmålvakter finns även hos de som äger färre bilar än så och är förstås mycket stora. Enligt Kronofogdemyndigheten var det sammanlagda skuldbeloppet för de fordonrelaterade skulderna nära 1,9 miljarder kronor i början av 2018.

Sveriges tio värsta bilmålvakter äger tillsammans 15 000 bilar och bland de 30 personer som äger flest bilar i Sverige så tillkommer ca åtta nya fordon varje dag. Trots att den lag som trädde i kraft 2014 har medverkat till att antalet bilmålvakter minskar så minskar inte skulderna. De åtgärder som hittills vidtagits har alltså inte varit tillräckliga. Kraftfulla åtgärder måste till för att få stopp på problemen på riktigt.

Ett sätt att förhindra att nya bilmålvakter tillkommer eller att fler bilar får ägare i redan existerande målvakter, är att begränsa det antal bilar en person har tillåtelse att äga. Skötsamma, laglydiga personer ska dock inte straffas för det som andra orsakar. Den bilägare med någon form av statlig oreglerad skuld, vare sig det är felparkeringsavgifter, obetalda fordonsskatter eller trängselavgifter, ska inte ha tillåtelse att stå som ägare för flera bilar innan skulderna är reglerade, utan ska istället beläggas med nyägandeförbud. På så vis försvåras läget för de som vill utnyttja systemet.

I de fall en skuldbelagd person försöker registrera sig som ägare till nya fordon ska ägandeskapet kunna överföras till Kronofogden till dess att skulden är reglerad, antingen genom att myndigheten säljer fordonet eller att den skuldsatte på annat sätt reglerar sin skuld.

Sedan systemet med samordningsnummer infördes år 2000 har över 870 000 nummer delats ut till personer som inte är folkbokförda i Sverige. Skatteverket bedömer att nästan hälften av dem inte har styrkt identitet. Idag finns ingen begränsning för hur många fordon som kan registreras på ett samordningsnummer och en och samma person, som inte är svensk medborgare, kan skapa flera samordningsnummer. Det innebär att det kan existera ett antal digitala personer med samordningsnummer utan motsvarighet i fysiska personer. Dessa kan i sin tur äga ett flertal bilar vardera. Det är lättare för någon med ett samordningsnummer att hålla sig undan myndigheterna och konsekvenserna av att ha skulder på ett samordningsnummer är inte lika stora som för en medborgare med ett svenskt personnummer. Därför utnyttjas samordningsnummer inte sällan som bilmålvakter och bilarna används i brottslig verksamhet. Enligt polisen fanns det 2019 726 samordningsnummer som hade fler än 10 bilar registrerade på sig. Samman-

lagt har dessa personer skulder på nästan 100 miljoner kronor. För att ytterligare försvåra för kriminella och för att sätta stopp för bilmålvakter ska en person med samordningsnummer maximalt få äga ett fordon i Sverige.

Polisen behöver få ökade befogenheter att ingripa. Det kan ske genom att utfärda användningsförbud för riktigt skuldtyngda fordon, vilket skulle öka polisens chanser att hitta fordonen, men också genom möjligheter för polis att omhänderta skuldsatta bilar, oavsett om de är felparkerade eller inte. Så kallad distansutmätning borde tillämpas i flera fall så att Kronofogdemyndigheten omgående kan fatta beslut om utmätning när polisen exempelvis stoppat en skuldsatt person i ett fordon eller gripit en person med tillgångar.

I vissa länder är det vanligt att myndigheterna gör hembesök hos personer som äger onormalt många bilar. Syftet är att säkerställa att bilarna förvaras korrekt, inte tar parkeringsplatser i anspråk och att kontrollera så att ingen misstänkt olaglig verksamhet. Systemet bör skapa trygghet för skötsamma personer och utgör ett utmärkt sätt för förebyggande arbete.

Illegala bosättningar

Markägare ska kunna avlägsna otillåtna bosättningar och personer som olagligen har tagit deras mark i besittning. Regelverket bör utvecklas för att markägare som drabbas ska få en rättvis process. Markägaren ska aldrig drabbas av kostnader kopplat till avlägsnandet. Detta gäller såväl kostnader för avgifter till myndigheter som kostnader för bortforsling, upprepning och sanering av marken. Då bosättningarna och skadorna på marken är ett direkt resultat av att myndigheter inte följer andra lagar och regler, så ska de drabbade markägarna kompenseras för detta fullt ut.

Drabbade markägare ska, utöver rätt till ersättning för sina direkta kostnader, även ha rätt till ersättning för den uteblivna inkomst som bosättningar ofta ger upphov till. Det kan gälla stora summor för den enskilde markägaren när exempelvis grödan på marken förstörs eller när marken blir omöjlig att bruka på det sätt som är tänkt. Även denna typ av kostnad kan innebära en stor börda för markägaren som uppstår till följd av andras olagliga handlingar. Därför bör alla kostnader alltid kompenseras.

Avlägsnande ska alltid innebära en polisiär procedur oavsett hur tidsramen ser ut, om bosättningen på marken skett på ett olagligt sätt från början. Besittningsrätt ska normalt aldrig kunna hävdas i den här typen av situationer, det ska vara förbehållet den som ursprungligen haft laglig rätt.

Då barn är inblandade i en olaglig bosättning så är situationen akut och fallet måste hanteras så snabbt det är möjligt. Barn ska aldrig växa upp i tältläger och kåkstäder i Sverige, utan dessa fall ska ges hög prioritet och snabbast möjliga handlägningsprocess. Kommunens sociala myndigheter har en skyldighet att ta hand om de barn och föräldrar som har rätt att vistas här. Socialtjänsten ska samarbeta med polisen i sådana situationer för att kunna göra en bedömning om barnen har rätt att stanna kvar i Sverige och i så fall hamna under socialtjänstens ansvar, i stället för att bo under farliga och omänskliga boendeförhållanden i kåkstäder/tältläger.

Otillåtna bosättningar är ett allvarligt problem, och det är dags att det bekämpas på riktigt. Det ska vara tydligt att den som bosätter sig utan tillåtelse på någon annans mark, utöver den natt som enligt hävd och enligt allemansrätten är tillåtet, gör sig

skyldig till ett brott som ska beivras. Därför föreslås att en utredning tillsätts med syfte att föreslå konkreta åtgärder för att människor som begår dessa brott ska kunna lagföras. En översyn ska också göras över hur straffvärdet kan höjas så att det bättre står i proportion till den skada som åsamkas markägaren.

Åtgärder mot överskuldsättning

Samhället behöver stödja behövande invånare och företagare förebyggande och konkret kring ekonomirådgivning och skuldsanering. Människors hälsa påverkas starkt av en pressad ekonomisk situation och svårigheter att planera eller klara ekonomin. Företagare utgör en central del av näringslivet och samhället och är beroende av rimlig hjälp vid behov kring skuldhantering. Mycket bra konsumentvägledande arbete görs, men det har även rapporterats att fler och fler kommuner inte längre har eller minskar på konsumentvägledning. Det är negativt, då förebyggande och rådgivande arbete är viktigt för att undvika skuldsättning.

Det är av vikt att alla invånare med behov har möjlighet till skuldrådgivning för att undvika att hamna i betalningssvårigheter, överskuldsättning och för att få hjälp med hur betalningar, avbetalning och planering kring ekonomin kan ske. Både privatpersoner och samhället har intresse av att det undviks att skulder hamnar hos Kronofogden. Många personer kämpar med ekonomin utan att ha skulder men kan behöva stöd i sin planering. Kommuner har enligt lag om skuldsanering enligt socialtjänstlagen, skuldsaneringslagen och för företagare enligt F-skuldsaneringslagen skyldighet att erbjuda rådgivning. Propositionen Skuldsanering – bättre möjligheter för överskuldsetta att starta om på nytt 2015/16:125 innebar förtydliganden om skyldighet att erbjuda budget- och skuldrådgivning. Trots detta skiljer sig rådgivningen, köerna till rådgivningen och stödets omfattning åt mellan landets kommuner. Kötiden kan vara lång. Enligt Konsumentverket 2017 fanns då kommuner som inte erbjuder budget- och skuldrådgivning, övervägande andelen kommuner har ingen heltidstjänst för detta arbete, antalet kommuner som lade mindre än en arbetsdag i veckan på arbetet ökade under året, endast en av fyra invånare kände till skuldrådgivningsverksamhet. Många söker hjälp för sent. Tillfrågade invånare svarar på frågan om vad som skulle få fler att söka hjälp i tid, att information behövs och skam- och skuldkänslor måste motverkas. Tidigare utgjorde skuldrådgivning en del av kommunernas övriga konsumentrådgivning, men idag är det ofta separerat. Utformningen och tillgängligheten är av stor vikt. Enligt Konsumentverket finns brister och skillnader mellan kommunerna i målsättning, dokumentation och uppföljning av sin budget- och skuldrådgivningsverksamhet. Rekommendationer har utarbetats, men dessa är just rekommendationer.

Här behöver regeringen förbättra och få fram åtgärder till kommunerna och så att alla invånare i Sverige kan få den del av samhällsstöd på området, som de är i behov av. Det ska inte enbart utgöras av riktlinjer, utan alla invånare som har behov, behöver genom rätt sorts verktyg ges likvärdiga möjligheter.

Sverigedemokraterna driver i kommittémotionen Konsumentpolitik politik för vikt av konsumentrådgivning lokalt i hela landet, då det enligt rapportering minskar men behov kvarstår. Det kan också vara idé att funktionen lokalt för konsument- och skuldrådgivning sammanförs. Det behövs mer stöd genom policys och handlingsplaner samt information till kommuner och till invånare om konsument- och skuldrådgivning. Det är

av största vikt både för kommuner och för de personer som får ekonomi- och skuldrådgivning, att denna följs upp, med syfte att åtgärder och stöd ska förbättra och innebära positivt stöd för förändring. Sverigedemokraterna driver även ett separat förslag om förbättringar i krisberedskapssyfte, för företagare gällande skuldhantering.

Kronofogdens ränta för indrivning bör utvärderas. Idag gäller referensräntan plus åtta procent för vanlig indrivning och referensräntan plus två procent för skadestånd. Att den som till exempel begått ett brott mot någon och därefter blir skadeståndsskyldig men inte betalar sin skuld ska ha en lägre ränta är orimligt. Dessa olika räntor bör ligga på samma nivå. Det bör också utredas om åtta procent är en för hög nivå. För att skapa incitament att snabbt betala sin skuld kan det tänkas att räntan inledningsvis ska vara högre för att sedan sjunka gradvis om gäldenären inte under överskådlig tid kan betala. Detta för att inte skapa en situation där kostnaderna för räntan vida överstiger den ursprungliga skulden.

Konsumtionslån

Problemen ökar kring konsumtionslån, privatlån utan säkerhet samt ökade möjligheter till mer eller mindre okontrollerade och snabba krediter. Det skapar i många fall en besvärlig situation för låntagare. Reklamen för olika lånesajter är omfattande. Konsumentverket har kritiserat olika företag som jämför lån i marknadsföringssyfte, för bristande information. Kritik har även framförts om att löften om snabba och enkla lån kan locka konsumenterna att ta krediter de inte tänkt igenom.

Parallellt med att bolånemarknaden reglerats hårdare har konsumtionslånemarknaden vuxit. Konsumtionslånen har ökat de senaste fem åren och uppgick våren 2020 till en bra bit över 700 miljarder kronor, varav mer än 200 miljarder utgjorts av så kallade blacolån utan säkerhet. Detta enligt en finansiell stabilitetsrapport från Riksbanken. Finansinspektionen uttryckte år 2020 oro över problematiken, vilken visat sig i exempelvis ökad skuldsättning, ökat spelberoende och därigenom ökad psykisk ohälsa.

Det är enkelt att låna pengar hos konsumtionskreditbolagen. Det förekommer att bolag förlänger återbetalningstiden med högre räntekostnader än den ursprungliga lånesumman som följd. Det kan verka lockande och i vissa fall utgöra den enda möjligheten för låntagare att gå med på en högre ränta med längre återbetalningstid.

Finansinspektionen har granskat området och noterat eventuella möjligheter till tydligare vägledning och stärkt tillvägagångssätt vid kreditprövning. Finansinspektionen har tryckt på vikten av införande av ett nationellt skuldregister, vilket finns i flera nordiska länder och vilket flera tillfrågade konsumtionskreditbolag ställer sig positiva till.

Regeringen har givit Konsumentverket i uppdrag att analysera situationen på konsumtionslånemarknaden samt risker för överskuldsättning, uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2021 till regeringen. Att området ska utredas är positivt, men regeringen agerar reaktivt, först då den negativa utvecklingen gått långt. Det är av vikt att arbetet med detta görs skyndsamt och att konkreta förslag tas fram.

Reglering behövs på konsumtionslånemarknaden för att undvika att låntagare hamnar i orimlig skuldfälla.

Krisberedskap för rättvis skuldhantering för företagare

I juli 2020 rapporterades att jämfört med 2019 steg antalet konkurser med 12 procent och andelen anställda som berördes steg med 19 procent. Särskilt drabbade har företagare inom hotell- och restaurangverksamhet varit. Ett företag eller person kan försättas i konkurs om skulderna inte kan betalas. Faktiska konkurser kan liknas vid uppsägningar och föra med sig stigande arbetslöshet. Både antalet faktiska konkurser och konkursut-sattheten ökade i januari–juni 2020 jämfört med samma period 2019 och ökningarna har syntts i ett flertal branscher. Många personer har blivit av med jobb, inkomster och arbets-lösheten stiger.

Coronapandemin 2020 visar att förebyggande åtgärder av krisberedskapskaraktär behövs. Detta gäller inte minst underlättning mot att hamna i skuldsättning, ta sig ur skuldsättning och att kunna återuppstarta verksamhet, i händelse av kris där företagaren inte kunnat förutse situationen. Sverigedemokraterna lade fram ett utskottsinitiativ om behoven av att regeringen tar fram förslag för detta, under coronapandemin våren 2020. Initiativet vann inte gehör. Fortfarande kvarstår behov av att ta fram underlättande för-slag och att krisplanera för liknande situationer, så att problematiken kan undvikas eller åtminstone hanteras bättre.

Trots vissa stödpaket våren 2020 fortsatte krisens verkningar där många företagare kom att drabbas hårt. Detta gällde företagsmässigt och personligen, då många företagare gått i personlig borgen för lån. Ingen officiell statistik förs över hur många bolag som har en privatperson som garant för företagslån, men förekomsten av privata åtaganden som borgensman i olika typer av creditsituationer är vanligt förekommande bland min-dre företag. Då inkomsten för dessa vanligtvis livskraftiga företag inom vissa branscher gick från stabil till noll över en natt försvann möjligheten att betala skulder. Privatperso-ner försattes på obestånd.

Riksbanken möjliggjorde i mars 2020 lån på upp till 500 miljarder kronor till företa-gen via bankerna för att undvika att livskraftiga företag slås ut till följd av coronavirus-ets spridning. Lånen skulle ske med noll procents ränta, förutsatt att företagen klarar bankernas kreditprövning. Detta kritiserades av näringslivet för att det enbart var företag som inte behöver ta lån som klarade lånekriterierna. Bankerna kunde inte låna ut utan garantier och det privata borgensåtagande som krävdes upplevdes allt för riskabelt för många företagare. Regeringens mål att möjliggöra för svenska företag att få stöd i den svåra situationen under coronapandemin uppnåddes inte, då endast en liten del av stödet kom företagen till del. Liknande situation skulle kunna uppstå åter i annan form av kris i landet.

Den som personligen gått i borgen för ett lån kan förhandla med kreditgivaren om en avbetalningsplan, men det saknas reglering att detta måste godkännas. Det gäller då att vädja till bankens goda vilja. Väljer långivaren att driva in skulden hamnar den hos Kro-nofogdemyndigheten. För att undvika utmätning kan den drabbade ansöka om anstånd och själv sälja det som använts som garanti för lånet, oftast en bostad. Företagare kan i en sådan situation bli tvingade att sälja sitt hem, troligen till under marknadsvärde. Svårighe-ter föreligger att finna ny hyresbostad på grund av bostadsbristen och familjer och barn riskerar att bli hemlösa. Kan man ändå inte betala och det går så långt som till skuldsane-ring ska en lång handläggningsprocess genomgå för att den personligt ansvarige företa-garen sedan, om ansökan om F-skuldsanering blir godkänd, ska leva på existensminimum i 3 år. När möjligheten för företagare att få skuldsanering infördes betonade regeringen att

skuldsanering för en aktiv företagare knappast kommer att vara en enkel väg för företagaren att komma ut ur sina skuldproblem.

Företagande är en grundpelare i samhällsekonomin. Regeringen behöver vidta de åtgärder som krävs för att seriösa företagare, som inte kunnat förhindra att deras företag försatt dem i skuld hos Kronofogden på grund av effekterna av en kris de inte kunnat förutse, inte ska drabbas personligen på ett orimligt sätt. Efter en kris behöver företagare även ha möjlighet att återuppstarta verksamhet. En krisberedskapsplanering på området behövs.

Angelica Lundberg (SD)

Mikael Eskilandersson (SD)

Roger Hedlund (SD)